शल्भ प्रशंसायां भ्वा०आ०सक० सेट् । शल्भते अशल्भिष्ट ।

श(शा)ल्मलि पु० शल्ल–मलच् स्वार्थे इन् इञ् वा । शाल्मलिवृक्षे (शिमुल) द्विरूपकोषः स्त्रीत्वमपि तत्र ना ङीप् तत्रार्थे ।

शल्य न० शल्ल–यत् । १बाणे २तोमरे ३लोहे मेदि० ४पंचकविकायां विश्वः । ५दुःखे ६दुर्वाक्ये शब्दर० ७पापे त्रिका० "शल्यं नाम विविधतृणकाष्ठपाषाणपांशुलोष्ट्रनखपूयास्थ्यादिकमन्तर्गर्भशल्योद्धारार्थं यन्त्रशस्त्राक्षारोग्निप्रणिधानं व्रणविनिश्चयार्थञ्च" सुश्रुतोक्ते शल्यचिकित्साङ्गे यन्त्रभेदे ८अस्थि ज्यो०त० । वास्तुभूमिस्थ शल्यज्ञानं प्रश्नाक्षरेण यथा भवति तथोक्तं ज्यो०र०

"सुनिश्चितां मन्दिरभूमिमादौ निखाय तोयावधि वेश्मतस्ताम् । कुर्याद्दिशल्यानथ वा श्मशानं खात्वाथ वा प्रश्नवशाद्विधिज्ञः । दूर्वाप्रवालाक्षतपुष्पपाणिः शुचिः शुचिं दैवविदं समेत्य । पृच्छेद्विनीतो मधुरस्वरेण शल्यस्य तत्त्वं भवने तदीयः । ततः प्रश्नादिमो वर्णः सञ्चार्यो यत्नतोऽथ वा । क्रमात् पुष्पाणमादेवफलानां ब्राह्मणादिवः । प्रणवो धरणी धारिणी करी तदनन्तरम् । न भूस्वै नम इत्येष मन्त्रो वह्निप्रियान्तकः" वह्निप्रिया स्वाहा "मन्त्रेणानेन कठिनीमभिमन्त्र्य विभाजयेत् । नवधा सदनक्षेत्रं तया पञ्चाद्विलेखयेत् । वक्रचत एहाः शयवा नव चेत् प्रश्नाक्षराणि जायन्ते । प्रागादिकोष्ठनवके वर्णाक्षे शल्यमाख्यान्ति । प्रश्ने ककारः पुरतो नराणि त्रयीति शल्यं मरणप्रदायि । चौचीयदण्डोरगहेतुमृत्युप्रदं ककारः खरशल्यमग्नौ । यास्यं चकारः भुवगास्थिनेत्रं प्रभोर्विनाशं प्रकरोति शल्यम् । रक्षोदिशि श्वास्थि स्टहस्थितानां मरुद्भयं वक्ति सुनिश्चितं तः । एः पाशिदिश्यस्थि शिशोर्भवीति मृत्युं प्रवासाद् स्टहमेव शल्यम् । कोवायुकोणे नरकपमस्थि दारिद्र्यमित्यन्यकदिधत्ते । भनपादिशि शकारः प्राह विप्रास्थि वित्तक्षयकृद्य पकारो वह्नि क्षयास्थि शम्भो । तद्दिक् कुलविनाशं शोधनानाञ्च हानिं वितरति स्टहनाथस्थापि शुभस्य देवैः । यो मध्यभागे भवितं कपालं कालायसं चाह कुलक्षयाय । यत्प्रादपाखान्यधुना प्रमाणं सर्वत्र तथ्यं कथयामि शल्ये । इन्द्रस्योजवेशाने शल्यं सार्द्धकरे कटौ । वज्रान्तकुबेरेषु पुरुषे मध्यवातयोः" । देवीपु० "पुरुषाधःस्थितं शल्यं न गृहे दोषदं भवेत् । प्रासादे दोषदं शल्यं भवेत् यावत्प्रयत्नकम् । गृहारम्भे प्रतिष्ठायां शान्त्यर्थे यदि लायते । शल्यं त्वपनयेत्तत्र प्रासादे भवनेऽपि वा" । १०मदनवृक्षे ११त्रायमाण च पु० अमरः १२नकुलमातुले मद्राधिपे ऋषभेदे पु०।१३सीसे १४शल्लकायां पु० हेमच० १५बिल्ववृक्षे पु० १६मत्स्यभेदे राजनि० । १७शस्त्रभेदे पु० त्रिका० ।

शल्यक पु० शल्य इव कायति कै–क । १मदनवृक्षे (मयना) शब्दच० । २शल्लकीवृक्षे च पुंस्त्री० स्त्रियां ङीप् राजनि० ।

शल्यलोमन् न० शल्यमिव लोम । शल्लकीलोम्नि राजनि० ।

शल्यारि पु० ६त० । शल्यस्यपहन्तरि युधिष्ठिरे तद्वननकथा भा० शल्य० ६५अ० ।

शल्ल गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । शल्लति अशल्लीत् ।

शल्ल न० शल्ल–अच् । १त्वचि २भेके पु० शब्दच० । स्वार्थे क त्वचि न० । ३शोणवृक्षे पु० जटा० । (सलाद) ४पक्षिभेदे स्त्री गौरा० ङीप् । सा च ५गजभल्लाटवृक्षे अमरः ।

शल्लकीद्रव पु० शल्लक्याद्रव इव स्वादुत्वात् । सिल्लके जटा०

शल्व पु० शल्ल–व । शाल्वदेशे उषा० । [अशल्वीत् ।

शव विकारे गतौ च भ्वा०पर०सक० सेट् । शवति-अशावीत्

शव पु०न० शव–अच् । मृतदेहे मतप्राणे १देहे अमरः । २जले न० मेदि० ।

शवकाम्य न० शवः काम्यो यस्य । कुक्कुरे शब्दर० ।

शवयान न० शवस्यानं यानम् शाक० । मृतदेहवाहनार्थे तल्पे हारा० ।

शवर न० शव–अरम् । १म्लेच्छजातिभेदे अमरः । २पानीये ३शिवे च पु० मेदि० ४तत्पत्न्यां स्त्री ङीप् । ५शास्त्रभेदे ६वृक्षे पु० व्यादिको० मीमांसाभाष्यकारके ७विदूषके । [शब्दर० ।

शवरथ पु० शवस्यानार्थं रथः शाक० । शवस्यानार्थे याने

शवरक्षोभ्र पु० शवरप्रियः क्षोभ्रः । म्लेच्छलोभ्रे रत्नमा० ।

शवरालय पु० ६त० । शवरावासस्थाने अमरः ।

शवल पु० शव–कलन् । १कर्बुरवर्णे २तद्वति त्रि० अमरः । ३तद्वर्णयत्यां धेनौ स्त्री अमरः ।

शवसान पु० शव–आनच् सुक् च । पथिके त्रि०को० ।

शश प्लुतगतौ भ्वा०पर०सक०सेट् । शशति, अशाशीत्-अशशीत्

शश पुंस्त्री० शश–अच् । पशुभेदे (खरगोश) अमरः । स्वार्थे क । तत्रैव ।

"शशः शीतो लघुर्ग्राही रूक्षः स्वादुः सदा हितः वह्निकृत् कफपित्तघ्नो वातशोषारुचिप्रणुत् । ज्वर